

Maarif Türkçe Ders Kitaplarının Kültürel Öğeler Bağlamında İncelenmesi (B1 ve B2 Düzeyi)

Aliye Nur ERCAN GÜVEN^a

İbrahim ÇİMEN^b

^a Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, TÜRKİYE, anercan@ogu.edu.tr
iD : 0000-0002-3646-0231

^b Türkiye Maarif Vakfı, Sakarya, TÜRKİYE, ibrahimcimen19@gmail.com
iD : 0000-0002-6898-3977

Öz: Maarif Türkçe Kitap Setleri, örgün ve yaygın eğitim kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine kaynak oluşturmak için Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmada Maarif Türkçe ders kitaplarının (B1 ve B2 düzeyi) okuma metinlerinde yer alan kültürel öğelerin tespit edilmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır. Hedeflenen amaç doğrultusunda araştırma yöntemi olarak doküman incelemesinden faydalanılmıştır. İncelenen ders kitaplarının okuma metinlerindeki kültürel öğeler, betimsel analiz yapılarak tespit edilmiş ve tablolar hâlinde sunulmuştur. Ayrıca yapılan tespitler doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir. Okuma metinlerinde rastlanan kültürel öğelerin sıklık ve yüzdelik oranları tablolarda gösterilirken iki kitapta da örneğin rastlanmayan kültürel öğeler ise ayrı olarak açıklanmıştır. Maarif Türkçe B1 ders kitabında en sık rastlanan kültürel öğeler; edebiyat, sanat, müzik ve spor (%25) ile kişiler arası ilişkilere (%23,61) aittir. Maarif Türkçe B2 ders kitabında en sık rastlanan kültürel öğeler ise edebiyat, sanat, müzik ve spor (%31,35), coğrafya ve mekân (%23,88) ile değerler ve eğitim (%20,89) alanlarındadır. Elde edilen bulgulardan hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde kültürel etkileşimin önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel öge, Maarif Türkçe ders kitapları, yabancı dil olarak Türkçe.

Investigation of Maarif Turkish Textbooks in the Context of Cultural Elements (B1 and B2 Level)

Abstract: Maarif Turkish Book Sets have been prepared based on the Common European Framework of Reference for Languages in order to provide resources for teaching Turkish as a foreign language within the scope of formal and non-formal education. This study aims to identify and examine the cultural elements in the reading texts of Maarif Turkish textbooks (B1 and B2 level). In line with the targeted purpose, document analysis was used as a research method. Cultural elements in the reading texts of the examined textbooks were identified by descriptive analysis and presented in tables. In addition, the findings were supported by direct quotations. While the frequencies and percentages of cultural elements encountered in the reading texts are shown in the tables, cultural elements that are not found in either book are explained separately. The most frequently encountered cultural elements in the Maarif Turkish B1 textbook belong to literature, art, music and sports (25%) and interpersonal relations (23.61%). The most frequently encountered cultural elements from the Maarif Turkish B2 textbook are in the fields of literature, art, music and sports (31.35%), geography and space (23.88%) and values and education (20.89%). Based on the findings obtained, the importance of cultural interaction in the process of teaching Turkish as a foreign language is emphasized.

Keywords: Cultural element, Maarif Turkish textbooks, Turkish as a foreign language.

1. GİRİŞ

Dil, iletişimin vazgeçilmez bir unsurudur. Gündelik hayatta, eğitim hayatında, iş hayatında vb. kullanılan dil, sosyal hayatın bir gereğidir. İletişimin gerçekleşmesinde temel araç olan dilin bir bağlam içerisinde kullanılması gerekmektedir.

Her bağlamın bünyesinde bir kültürel unsur bulunur ve bu durum dil ile kültürü birbirinden ayrı düşünölmeyecek iki kavram olarak belirler (Bölükbaş ve Keskin, 2010; Tüm ve Sarkmaz, 2012). Bireyler doğdukları andan itibaren içinde buldukları toplumun dilini edinir ve dil sayesinde toplumun diğer unsurlarıyla iletişim kurmaya başlar böylelikle dilin taşıdığı kültür unsurları benimser (Ercan-Güven ve Gürbüz-Us, 2023a). Dildeki bir kelime bile bazen toplumun gelenek ve görenekleri, bireyler arasındaki ilişkileri, inançları üzerine insanlara fikir verebilir (Aksan, 1995).

Aslında dil öğretimi sadece hedef dilin kelimelerini ya da dil bilgisini öğretmek değil dilin içerisinde geliştiği toplumun kültürünü de öğretmektir (Bölükbaş ve Keskin, 2010; Okur ve Keskin, 2013; Taher Anaam Al-Sharabi, 2018). Çünkü öğretilen dilin kültürünün de öğretilmesi bir yandan öğrencinin dili daha iyi öğrenmesini sağlarken diğer yandan öğrencinin evrensel değerler süzgecinden geçen bir dünya görüşü kazanmasına katkı sağlar (Alpar, 2013).

Öğrenilmesi hedeflenen her yeni bir dil, öğrenci için yeni bir kültürü tanıma sürecini beraberinde getirmektedir. Dil öğretim sürecinde kullanılan materyallerin başında da ders kitapları gelmektedir. Bu bağlamda ders kitaplarında hangi kültürel öğelerin yer alacağı konusu önem arz eder. Çünkü öğrencilere tüm kültürel öğeleri vermek mümkün değildir (Demir ve Açık, 2011). Haley ve Austin'e (2004) göre dil öğretim sürecinde kullanılan ders kitapları, ön yargılardan uzak bir şekilde öğrenilmesi hedeflenen dilin kültürel özelliklerini içermelidir. Kutlu'ya (2014) göre ise kitaplar hazırlanırken hedef kültürün de planlı ve sistemli bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Yine Okur ve Keskin (2013) öğrencinin, ders kitapları içerisinde yer alan metinler ile toplumun gündelik yaşamını daha iyi kavradığını ve dili daha etkin kullanarak topluma uyum sürecinin daha hızlı ve kolay olduğunu ifade etmektedir.

Tomalin ve Stempleski kültür öğelerinin aktarılmasının yedi amacı olduğunu ifade etmişlerdir (akt. Er, 2006):

1. Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak,
2. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak,
3. Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak,
4. Öğrencilerin bazı kelime ve cümleciklerin kültürün bir sonucu olarak hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak,

5. Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri objektif gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak,
6. Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak,
7. Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.

Bir diğer çalışmada Byram ve Risager'e göre yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı yoluyla sağlanabilecek faydalar şöyle sıralanır (akt. Bölükbaş ve Keskin, 2010):

1. Öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendirmek,
2. Ön yargıları kırmak ve öğrencilerin hoşgörü düzeylerini yükseltmek,
3. Öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görmelerini sağlamak,
4. Öğrencilerin sosyal ve kültürel durumlarla ilgili olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmak,
5. Öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlamak,
6. Yabancı dil öğrenimini daha güdüleyici bir duruma dönüştürmek.

Türkçe öğrenen bireylerin öğrendiği dilin kültürü hakkında bilgi edinmesi de şüphesiz hedef dile dair ilgilerini ve algılarını artıracaktır (Bağcı-Ayrancı, 2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken hedef kitleye sunulan kültürel unsurların tespiti bu noktada önem arz eder. Bir öğreticinin temel kaynaklarından biri olan ders kitaplarının dil öğretimindeki kullanım sıklığı da göz önünde bulundurulduğunda kitaplardaki metinlerde yer alan kültürel unsurlar büyük değer taşır.

Alanyazında farklı araştırmacılar, üniversiteler ya da dil öğretim kurumları bünyesinde hazırlanan ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların incelediği çalışmalar (Akıncılar ve Çiçek, 2018; Demir, 2014; Ercan-Güven ve Gürbüz-Us, 2023a; Erdal, Dağdeviren, Gökhan, Şen ve Şenay, 2018; Ertuğrul, 2015; İşcan ve Yassıtaş, 2018; Kaplan ve Peker, 2023; Kutlu, 2014; Okur ve Keskin, 2013; Tüm ve Sarkmaz, 2012; Yazıcı ve Göçen, 2021; Yılmaz ve Çetinkaya, 2018) bulunmaktadır. Ancak 2023 yılında yayımlanan ve uygulamada kullanılmaya başlanan Maarif Türkçe ders kitaplarında yer alan kültürel öğelere ilişkin herhangi bir çalışma tespit edilememiştir. Türkiye dışında Türkçe öğrenen lise öğrencileri için kullanılan bu ders kitaplarının okuma metinlerinde hangi kültürel unsurlara yer verildiğinin saptanması önemlidir. Bu bakımdan dil öğreniminde ara düzey olarak belirlenen B1 ve B2 seviyelerinde öğrencilerin karşılaştıkları okuma metninin içerdiği kültürel unsurların incelenmesi hedeflenmiştir.

1.1 Amaç

Bu çalışmada örgün ve yaygın eğitim kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan Maarif Türkçe ders kitaplarının (B1 ve B2 düzeyi) okuma metinlerinde yer alan Türk kültürü ile ilişkili

öğelerin tespit edilmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır. Bir dili yabancı dil olarak öğrenirken dil seviyeleri açısından düşünüldüğünde orta düzeyden itibaren öğrencilerin kültürel unsurlarla daha fazla karşılaştıkları görülür. Bu sebeple çalışmada incelenen kitapların dil düzeyi B1 ve B2 olarak belirlenmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda belirlenen alt problemler şu şekildedir:

1. Maarif Türkçe B1 ve Maarif Türkçe B2 ders kitaplarının okuma metinlerinde kültürel öğelerin dağılımı nasıldır?
2. Maarif Türkçe B1 ve Maarif Türkçe B2 ders kitaplarının okuma metinlerinde yer alan kültürel öğeler nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada örgün eğitim kapsamında farklı ülkelerde yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan Maarif Türkçe ders kitaplarının kültürel öğeler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda sosyal bilimler alanında bir çalışma yöntemi olarak başvurulan doküman analizinden yararlanılmıştır. Doküman analizi, araştırma verilerinin esas kaynağı olan dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilecek bilimsel bir araştırma yöntemidir (Bowen, 2009; Sak vd., 2021). Çalışmada belge/doküman olarak Maarif Türkçe kitap setleri içerisinde yer alan B1 ve B2 seviyelerinin ders kitapları incelenmiştir.

2.2 Çalışma Materyali

Çalışmanın materyali, Türkiye Maarif Vakfı tarafından örgün eğitim kapsamında yurt dışı okullarında kullanılmak üzere Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı da göz önüne alınarak hazırlanan Maarif Türkçe kitap setinin B1-B2 (Orta düzey) seviyesi ders kitaplarındaki okuma metinleridir.

İncelenen Maarif Türkçe B1 ve Maarif Türkçe B2 ders kitapları Türkiye Maarif Vakfı Yayınları'nca Temmuz 2023'te basılmıştır. Kitaplar onar üniteden oluşmakta olup her bir ünitenin üç bölüme (A, B, C) ayrıldığı söylenebilir. Ayrıca her ünitenin ardında Proje Zamanı isimli bağımsız bir bölüm daha yer almaktadır. Ünitelerin A ve B bölümleri çeşitli dil yapıları ve söz varlığı kazanımları içeren ayrıca iletişimsel işlevleri bulunan okuma ve dinleme metinleriyle hazırlanmıştır. Bu bölümlerde okuduğunu ve dinlediğini anlama etkinlikleri ile öğrencilerin söz varlığını genişletecek etkinliklerin yanı sıra konuşma ve yazma etkinlikleri de bulunur. C bölümleri ise TRT'den alınan videolara dair soru cevap ve etkinliklerin bulunduğu bölümlerdir.

2.3 Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, araştırılması amaçlanan olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışma kapsamında Maarif Türkçe B1 ve Maarif Türkçe B2 ders

kitaplarının tüm ünitelerinde A ve B bölümlerinde yer alan okuma metinleri incelenmiştir. Bir kitapta on ünite olduğundan B1 ders kitabından yirmi, B2 ders kitabından yirmi olmak üzere toplamda kırk metin ele alınmıştır.

Çalışmanın verileri nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analizle elde edilmiştir. İnceleme konusu olan metinler, Ercan-Güven ve Gürbüz-Uş (2023b) tarafından alanyazındaki farklı çalışmalar ile Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinden yararlanılarak oluşturulmuş olan ve Tablo 1’de yer alan “Kültürel Öğelerin Sınıflandırılması” kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 1

Kültürel Öğelerin Sınıflandırılması

Alt Öge	1.Günlük Yaşam	2.Kişiler Arası İlişkiler	3.Değerler ve Eğitim	4.Edebiyat, Sanat, Müzik ve Spor	5.Gelenekler ve Folklor	6.Sosyal Yaşam	7.Coğrafya ve Mekân
a	Yiyecek, içecek	Selamlaşma, vedalaşma ifade ve davranışları	Değerler	Edebiyat (edebî şahsiyetler ve edebî metinler)	Özel günler ve gelenekler	Kurallar/ yasaklar	İller ve diğer yerleşim yerleri
b	Yemek zamanları, sofrada	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Eğitim (eğitimciler ve kurumlar)	Atasözü, deyim ve özlü sözler	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılan-cak söz ve kalıplar	Yeryüzü şekilleri
c	Yeme ve içme alışkanlıkları	Siyasi ve dini gruplar arası ilişkiler	Dil ve tarih bilinci/sevgisi	Mecaz ve kalıp ifadeler	Dini kurallara dayalı sözler, davranış ve uygulamalar	Teşekkür ve rica ifadeleri	Yapı ve mimari
d	Resmî tatiller, çalışma zamanları	Eğitim ve iş hayatındaki ilişkiler	Tarihi şahsiyetler	Görsel sanatlar (resim, heykel, minyatür)	Doğum, evlilik, cenaze gelenekleri	Diğerleri	Doğal/millî parklar ve mesire alanları
e	Boş zaman etkinlikleri/hobiler	Misafir ağırlama, ikram ve hediyeler	Tarihi değerler/yerler	Gösteri sanatları (sinema, tiyatro,	Bayramlar, festivaller,		Diğerleri

				geleneksel Türk tiyatrosu)	törenler, kutlamalar
f	Alışveriş ile ilgili sözler	Diğerleri	Diğerleri	El sanatları	Danslar
g	Doğa olayları ile ilgili sözler			Müzik (müzişyenler, müzik aletleri, müzik türleri)	Batıl inançlar
h	Giyim kuşam ile ilgili söz ve davranışlar			Spor (sporcular, spor dalları, geleneksel sporlar)	Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulama- lar
i	Diğerleri			Oyunlar (geleneksel çocuk oyunları)	Diğerleri
j				Diğerleri	

Yapılan inceleme sonucu metinlerden belirlenen ilgili ifadeler doğrudan alıntılarla verilmiştir. Böylelikle çalışmanın iç güvenilirliği artırılmıştır. Aynı sayfada yer alan ve aynı madde altında değerlendirilebilecek ifadeler metindeki sırası gözetilerek tablolarda aynı satırlara işlenmiştir. Aynı sayfada yer alan ve farklı madde altında değerlendirebilecek ifadeler ise ilgili madde numarasının öncelik sırasına göre tabloya yerleştirilmiştir. Farklı sayfalarda yer alan ifadeler için ise yeni satırlar kullanılmıştır. Çalışmanın dış güvenilirliği için ham veriler bilgisayar ortamında saklanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın ilk problemi doğrultusunda ele alınan Maarif Türkçe B1 ve Maarif Türkçe B2 ders kitaplarının okuma metinlerinde rastlanan kültürel öğelerin sıklık ve yüzdelik oranları ise Tablo 2’de ele alınmıştır. İki kitapta da örneğine rastlanmayan kültürel öğeler tabloya işlenmemiş, ayrı olarak açıklanmıştır.

Tablo 2

Maarif Türkçe B1 ve B2 Ders Kitaplarında Yer Alan Kültürel Öğelerin Dağılımı

Kültürel öğeler		B1		B2		Toplam		
Temel öğe	Alt öğe	f	%	f	%	f	%	
Günlük yaşam	1a	Yiyecek, içecek	2	2,78	-	-	2	1,44
	1b	Yemek zamanları, sofrada adabı	1	1,39	-	-	1	0,72
	1c	Yeme ve içme alışkanlıkları	1	1,39	-	-	1	0,72
	1e	Boş zaman etkinlikleri, hobiler	-	-	2	2,98	2	1,44
	1f	Alışveriş ile ilgili sözler	-	-	1	1,49	1	0,72
	1g	Doğa olayları ile ilgili sözler	-	-	1	1,49	1	0,72
		Toplam	4	5,56	4	5,97	8	5,76
Kişiler arası ilişkiler	2a	Selamlaşma, vedalaşma ifade ve davranışları	11	15,28	3	4,47	14	10,07
	2e	Misafir ağırlama, ikram ve hediyeler	6	8,33	-	-	6	4,32
		Toplam	17	23,61	3	4,47	20	14,39
Değerler ve eğitim	3a	Değerler	1	1,39	1	1,49	2	1,44
	3b	Eğitim (eğitimciler ve kurumlar)	3	4,17	6	8,95	9	6,47
	3c	Dil ve tarih bilinci/sevgisi	-	-	1	1,49	1	0,72
	3d	Tarihî şahsiyetler	1	1,39	2	2,98	3	2,16
	3e	Tarihî değerler/yerler	1	1,39	4	5,97	5	3,59
	Toplam	6	8,34	14	20,89	20	14,39	
Edebiyat, sanat, müzik ve spor	4a	Edebiyat (edebî şahsiyetler ve edebî metinler)	1	1,39	3	4,47	4	2,87
	4b	Atasözü, deyim ve özlü sözler	10	13,89	14	20,89	24	17,26
	4c	Mecaz ve kalıp ifadeler	1	1,39	1	1,49	2	1,44
	4e	Gösteri sanatları (sinema, tiyatro, geleneksel Türk tiyatrosu)	1	1,39	-	-	1	0,72

	4g	Müzik (müzisyenler, müzik aletleri, müzik türleri)	1	1,39	2	2,98	3	2,16
	4h	Spor (sporcular, spor dalları, geleneksel sporlar)	3	4,17	-	-	3	2,16
	4i	Oyunlar (geleneksel çocuk oyunları)	1	1,39	-	-	1	0,72
	4j	Diğerleri	-	-	1	1,49	1	0,72
		Toplam	18	25	21	31,35	39	28,06
	5b	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	1	1,39	-	-	1	0,72
	5c	Dini kurallara dayalı sözler, davranış ve uygulamalar	3	4,17	-	-	3	2,16
Gelenek- ler ve folklor	5d	Doğum, evlilik, cenaze gelenekleri	1	1,39	1	1,49	2	1,44
	5e	Bayramlar, festivaller, törenler, kutlamalar	2	2,78	3	4,47	5	3,59
	5i	Diğerleri	-	-	1	1,49	1	0,72
		Toplam	7	9,72	5	7,47	12	8,63
	6a	Kurallar/yasaklar	1	1,39	-	-	1	0,72
Sosyal yaşam	6b	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak söz ve kalıplar	5	6,94	2	2,98	7	5,03
	6c	Teşekkür ve rica ifadeleri	5	6,94	1	1,49	6	4,31
	6d	Diğerleri	-	-	1	1,49	1	0,72
		Toplam	11	15,27	4	5,97	15	10,79
	7a	İller ve diğer yerleşim yerleri	4	5,56	9	13,43	13	9,35
Coğrafya ve mekân	7b	Yeryüzü şekilleri	1	1,39	2	2,98	3	2,16
	7c	Yapı ve mimari	3	4,17	4	5,97	7	5,03
	7d	Diğerleri	1	1,39	1	1,49	2	1,44
		Toplam	9	12,5	16	23,88	25	17,98

Genel Toplam	72	100	67	100	139	100
--------------	----	-----	----	-----	-----	-----

Tablo 2 incelendiğinde Maarif Türkçe B1 ders kitabında yer alan okuma metinlerinde 72, Maarif Türkçe B2 ders kitabında yer alan okuma metinlerinde ise 67 kültürel öğeye rastlandığı görülür. B1 ders kitabında en sık rastlanan kültürel öğeler edebiyat, sanat, müzik ve spor (%25) ile kişiler arası ilişkilere (%23,61) aittir. B2 ders kitabından en sık rastlanan kültürel öğeler ise edebiyat, sanat, müzik ve spor (%31,35), coğrafya ve mekân (%23,88) ile değerler ve eğitim (%20,89) alanlarındadır. Alt öğelere bakıldığında ise B1 ders kitabında selamlaşma, vedalaşma ifade ve davranışları (%15,28), B2 ders kitabında ise atasözü, deyim ve özlü sözlerin (%20,89) okuma metinlerinde en fazla karşılaşılan kültürel öğeler olduğu görülmüştür.

Temel öğelerden üçünde (değerler ve eğitim, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân) yer alan tüm alt kültürel öğelerin iki kitaptan birinde en az bir kere yer alması Tablo 2’den çıkarılabilecek bir başka yorumdur. Her iki kitapta da örneğine rastlanmayan kültürel öğeler ise Tablo 3’te sıralanmıştır:

Tablo 3

Maarif Türkçe B1 ve B2 Ders Kitaplarında Yer Almayan Kültürel Öğelerin Dağılımı

Kültürel öğeler	
Temel öge	Alt öge
Günlük yaşam	1d Resmî tatiller, çalışma zamanları
	1h Giyim kuşam ile ilgili söz ve davranışlar
Kişiler arası ilişkiler	2b Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler
	2c Siyasi ve dinî gruplar arası ilişkiler
	2d Eğitim ve iş hayatındaki ilişkiler
Edebiyat, sanat, müzik ve spor	4d Görsel sanatlar (resim, heykel, minyatür)
	4f El sanatları
Gelenekler ve folklor	5a Özel günler ve gelenekler
	5f Danslar
	5g Batıl inançlar
	5h Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar

Tablo 3 incelendiğinde kültürel unsurlardan temel öge olarak belirlenen başlıklardan dördünde (günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, edebiyat, sanat, müzik ve spor ile gelenekler ve folklor) bazı alt kültürel ögeler incelenen kitaplardaki okuma metinlerinde yer verilmediği görülür.

Araştırmanın ikinci alt problemi için yapılan incelemeler sonucu, Maarif Türkçe B1 ve B2 ders kitaplarının okuma metinlerinde yer alan kültürel ögeler metinlerin ünite, bölüm, sayfa numarası ve başlıkları da belirtilerek sınıflandırılmıştır. Aynı sayfada yer alan ve Tablo 1’de bulunan Kültürel Ögelerin Sınıflandırılması’na göre aynı madde ve alt ögeye giren ifadeler metindeki sırası gözetilerek tek satırda belirtilmiştir. Metinlerde kültürel ögelere yer verilen kısımlar koyu olarak yazılmıştır.

Tablo 4’te Maarif Türkçe B1 Ders Kitabının okuma metinlerinde yer alan kültürel ögeler sıralanmaktadır:

Tablo 4

Maarif Türkçe B1 Ders Kitabında Yer Alan Kültürel Ögeler

Ünite	Bölüm	Sayfa	Başlık	Kültürel ögenin verilme biçimi	Öge
1	A	11	Kendini tanıtır mısın?	Merhaba. Selamünaleyküm. ...iyi günler diliyorum,.. ...mutlu günler. ...selamlar. ...sevgiler.	2a
1	A	11	Kendini tanıtır mısın?	Türkiye Maarif Vakfı Okulları Erkek Lisesi	3b
1	B	21	Sıra dışı okullar	Merhaba!	2a
1	B	21	Sıra dışı okullar	Burası Beşiktaş Anadolu Lisesi.	3b
1	B	21	Sıra dışı okullar	...okulumuz İstanbul Boğazi’nin kenarındadır.	7c
2	A	34	Yurttan ve dünyadan haberler	Tarih boyunca 25 medeniyete ev sahipliği yapan Mardin’in Dargeçit ilçesinde... ...Şanlıurfa’daki dünyanın en eski tapınağı...	7a
2	A	34	Yurttan ve dünyadan haberler	Mardin Artuklu Üniversitesi...	3b
2	A	34	Yurttan ve dünyadan haberler	...dünyanın en eski tapınağı olan 12.000 yıllık Göbeklitepe’den...	3e

2	B	43	Mutlu öğretmen, mutlu okul, mutlu öğrenciler!	Hocam...	6b
2	B	43	Mutlu öğretmen, mutlu okul, mutlu öğrenciler!	...merhaba!	2a
2	B	43	Mutlu öğretmen, mutlu okul, mutlu öğrenciler!	Hoş geldiniz, şeref verdiniz. Hoş bulduk!	2e
2	B	43	Mutlu öğretmen, mutlu okul, mutlu öğrenciler!	Kusura bakmayın, sözünüzü balla kestim. 'Bir dil bir insan, iki dil iki insan.' derler	4b
2	B	43	Mutlu öğretmen, mutlu okul, mutlu öğrenciler!	Allah bağışlasın,..	5c
2	B	43	Mutlu öğretmen, mutlu okul, mutlu öğrenciler!	Teşekkür ederim. Teşekkür ederiz.	6c
3	A	55	Yâr bana bir eğlence!	Karagöz, gündelik olayları mizahi bir dille ve kuklalar aracılığıyla seyirciye aktaran bir gölge oyunudur. Bu gölge oyununun iki temel oyuncusu vardır: Karagöz ve Hacivat.	4e
3	A	55	Yâr bana bir eğlence!	Eskiden sünnet düğünlerinde, şenliklerde, Ramazan gecelerinde, saray eğlencelerinde hep Karagöz oynatılırdı. Bursa'da her yıl Uluslararası Kukla ve Gölge Oyunları festivali düzenleniyor.	5e
3	A	55	Yâr bana bir eğlence!	Karagözün de hem akıl hocası hem de dostudur.	4c
3	A	55	Yâr bana bir eğlence!	Bursa'da her yıl...	7a
3	A	55	Yâr bana bir eğlence!	Bursa'da bir Karagöz Müzesi var.	7c
3	A	56	Yâr bana bir eğlence!	Merhaba Karagöz'üm, uğurlar olsun. Bal gibi olur.	2a
3	A	56	Yâr bana bir eğlence!	Allah Allah, haydi Pazar olsun! Peki sorması ayıp olmasın da...	4b
3	A	56	Yâr bana bir eğlence!	Köftehor,..	6b
3	A	56	Yâr bana bir eğlence!	İftara misafir davet edince yemekleri ev sahibi yapar Karagöz'üm.	2e
3	B	64	Bahar bayramları	Merhaba...	2a

4	A	76	Dünya güne nasıl başlıyor?	Cemal Süreya'nın senin için bir tahmini var:	4a
4	A	76	Dünya güne nasıl başlıyor?	...sabah kahvaltısı günün ilk öğünüdür.	1b
4	A	77	Dünya güne nasıl başlıyor?	Türkiye'de her bölgenin hatta her şehrin kendine özgü bir kahvaltısı vardır. Türkler, kahvaltıda çay içmeyi çok severler. Kahvaltıdan sonra ise genellikle Türk kahvesi içerler.	1c
4	A	77	Dünya güne nasıl başlıyor?	Türkiye'de kahvaltı sofraları; sucuklu yumurta, menemen, simit, poğaç, zeytin, peynir, tereyağı, bal, kaymak ve çeşitli meyvelerden yapılan reçellerle bir lezzet şöleni gibidir. Kahvaltının vazgeçilmezi ise tabii ki çaydır. Kahvaltıdan sonra ise genellikle Türk kahvesi içerler.	1a
4	A	77	Dünya güne nasıl başlıyor?	Şimdiden "Afiyet olsun!"	2e
4	B	86	Nasıl beslenmeliydiler?	Merhabalar,.. Merhaba,..	2a
4	B	86	Nasıl beslenmeliydiler?	Kahvaltıda iki dilim beyaz ekme, haşlanmış yumurta, tereyağı, bal, kaymak gibi kahvaltılıkları yiyorum. ...bunların yanı sıra salam, sucuk, sosis, patates kızartması ve börek gibi yiyecekler tüketiyorum. ...yoğurt gibi kalorisi az besinler.. ...bazen baklava gibi şerbetli tatlılardan yiyorum.	1a
5	A	99	Dünya'ya kulak verelim!	Merhaba arkadaşlar, nasılsınız?	2a
5	A	99	Dünya'ya kulak verelim!	Kusura bakmayın,..	4b
5	A	99	Dünya'ya kulak verelim!	Lütfen dikkat edelim,.. ... lütfen üstümüze düşen görevi yerine getirelim. Lütfen çöplerimizi geri dönüşüme atalım...	6c
5	B	108-109	Suyun şikâyeti	Sevgili su.	6b
5	B	109	Suyun şikâyeti	Röportaj teklifimizi kabul ettiğin için teşekkür ederim. ...tavsiyeler için teşekkür ederiz.	6c

5	B	109	Suyun şikâyeti	İnşallah, o günler hiç gelmez.	5c
6	A	123	Büyük sporcular, büyük lakaplar	“Cep” küçüklüğün “Herkül” ise büyüklüğün sembolüdür.	5b
6	A	123	Büyük sporcular, büyük lakaplar	Cep Herkülü olarak bilinen halterci, Naim Süleymanoğlu’dur.	4h
6	A	124	Büyük sporcular, büyük lakaplar	Dünyaca ünlü sporcumuz İrem Yaman da altın madalya için mücadele eden sporculardan.	4h
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	Geleneksel sporlarımız bizim kimliğimizdir. Bunlara ata sporu dememizin özünde de bu vardır.	3a
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	...her yıl düzenlenen Etnospor Kültür Festivali...	5e
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	"Pilavdan dönenin kaşığı kırılınsın." Festivalde, Türkiye’den ve yurt dışından bine yakın sporcu ter döktü.	4b
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	"Ok at, güreş tut, at bin." Festival; okçuluk, yağlı güreş, şalvar güreşi, kuşak güreşi, aba güreşi, mas güreşi, mangala, aşık atma, atlı cirit, kökbörü, atlı okçuluk ve pato olmak üzere... İnsanlık tarihi kadar eski bir spor dalı olan okçuluk... Ayrıca ok atma, ata binme,..	4h
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	Yeşilköy Atatürk Havalimanı’nda coşkulu bir...	7c
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	Ziyaretçilere ikramlarda bulunuldu. Bu çadırlarda geleneksel yemekler misafirlere ikram edildi.	2e
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	Her yaş grubundan çocuk topaç, çember, tik tak, kale, menekşe, aşık, sıçratan top, bezirgân başı, üç taş, beş taş, dokuz taş, misket, ip atlama, salıncak, çuval yarışı, yumurta taşıma yarışı ve birdirbir gibi geleneksel çocuk oyunlarıyla tanıştı. ...aşık ve mangala gibi birçok spor ve oyunu...	4i
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	Buralarda Gelin Toyu, Beşik Toyu, Tuşo Toyu...	5d
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	...Geştektek Toyu,..	4g
6	B	132	Etnospor Kültür Festivali	...Türkiye’nin yedi bölgesini temsil eden çadırlar kuruldu.	7d
7	A	143	Akıllı cihazlar dijital hayatlar	...işin endişelendirici kısmına göz atabiliriz.	4b

7	B	151	Esmâ'nın bloğu	Merhabalar,..	2a
7	B	151	Esmâ'nın bloğu	...bloğuma hoş geldiniz.	2e
7	B	151	Esmâ'nın bloğu	...maceramdan söz edeceğim. Hayal kırıklığına uğradım.	4b
7	B	151	Esmâ'nın bloğu	...çok şükür ki telefonum bozuk değildi.	5c
8	A	163	Beyşehir Gölü efsanesi / Sapanca Gölü efsanesi	Beyşehir Gölü yüzün üzerinde kuşa ev sahipliği yapıyor. Bir zamanlar Sapanca Gölü'nün yerinde...	7b
8	A	163	Beyşehir Gölü efsanesi	"Her kim angut kuşuna tüfeğini doğrultursa tüfeği parçalansın."	6a
8	A	163	Sapanca Gölü efsanesi	Türkiye'nin Sakarya ve Kocaeli illerinde...	7a
8	A	163	Sapanca Gölü efsanesi	...varlıklımı ama gözlerini para hırsı bürümüş,.. Bir gün gözünü dünyaya kapamış,.. Adamın ahı tutmuş,..	4b
8	A	163	Sapanca Gölü efsanesi	...kimse "Buyurun!" dememiş. ...sapancı güler yüzle konuğuna açmış kapıyı. Sapancı sofrayı kurmuş, nesi var, nesi yoksa adamın önüne getirmiş.	2e
8	B	171	Nasrettin Hoca	Merhaba benim adım Nasrettin.	2a
8	B	171	Nasrettin Hoca	Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinde doğdum.	7a
8	B	171	Nasrettin Hoca	Burada bana Nasrettin Hoca dediler.	3d
9	A	182	Geleceğin meslekleri	Hayır hayır, sizinle dalga geçmiyoruz!	4b
9	B	190	Yeni ileti	Merhaba...	2a
9	B	190	Yeni ileti	...Zeynep Hocam,	6b
9	B	190	Yeni ileti	Şimdiden çok teşekkür ederim.	6c
9	B	191	Yeni ileti	Sevgili Rana Rana'cığım,	6b
9	B	191	Yeni ileti	...sana kulağına küpe olacak birkaç tavsiyede bulunayım.	4b
9	B	191	Yeni ileti	Ailene ve arkadaşlarına selamlarımı ilet... Görüşmek üzere!	2a
9	B	191	Yeni ileti	...selamlarımı ilet lütfen.	6c

10	A	202	Sanal gerçeklik çağına hazır mısınız?	-	-
10	B	210	Sanal etkileşimden siber zorbalığa	İnsanlarla farklı kimlikler üzerinden iletişim kurmaya çalışarak... Yanımızdaki bir kişi siber zorbalığa maruz kalıyorsa buna asla göz yummamalıyız. ...bu çağa ayak uydurmamız gerek.	4b

Maarif Türkçe B1 ders kitabında on ünite bulunmaktadır. On ünitenin A ve B bölümlerinde birer okuma metni yer alır. B1 ders kitabında incelenen toplamda yirmi okuma metninin biri dışında (10. ünite, A bölümü) her metinde en az bir kültürel ögeye rastlanmaktadır.

Maarif Türkçe B2 ders kitabının okuma metinlerinde yer alan kültürel ögeler Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5

Maarif Türkçe B2 Ders Kitabında Yer Alan Kültürel Ögeler

Ünite	Bölüm	Sayfa	Başlık	Kültürel ögenin verilme biçimi	Öge
1	A	10	Mustafa Kemal Atatürk	Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk,..	3d
1	A	10	Mustafa Kemal Atatürk	...İstanbul Harp Okuluna girdi.	3b
1	A	10	Mustafa Kemal Atatürk	Osmanlı Devleti'nin savaştığı birçok cepheden biri olan Çanakkale Cephesi'nde büyük bir başarı elde etti.	3e
1	A	10	Mustafa Kemal Atatürk	"Zafer, 'zafer benimdir.' diyebilenindir. Başarı ise 'Başaracağım.' diye başlayarak sonunda 'Başardım.' diyenindir."	4b
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk	"Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir!" 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a ayak bastı. ...Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olan Ankara, Millî Mücadele hareketinin merkezi oldu.	7a

			...Samsun'a gelişi Anadolu'da Millî Mücadele hareketini başlattı.	
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk Kurtuluş Savaşı başladı ve zaferle sonuçlandı. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi. Gazi Mustafa Kemal Paşa cumhurbaşkanı seçildi.	3c
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyetin ilanıyla Millî Mücadele'nin en önemli amacı olan millî egemenlik gerçekleştirildi. ...birçok ülkeyle dostluk anlaşmaları yapıldı. ...Türkiye, dünya barışına katkı sağlamak amacıyla Milletler Cemiyeti'ne katıldı.	3a
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk Ülkenin her yerinde Millet Mektepleri açıldı. ...Türk Tarih Kurumu'nun, Türk Dil Kurumu'nun ve üniversitelerin kurulmasını sağladı. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, Devlet Resim Heykel Müzesi, Ankara Devlet Konservatuvarı gibi birçok kurum bu dönemde açıldı.	3b
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk Samsun'a çıktığı 19 Mayıs gününü Gençlik ve Spor Bayramı olarak gençlere armağan etti. ...her yıl 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaktadır.	5e
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk ...Dolmabahçe Sarayı'nda devletin ileri gelenlerini, yabancı ziyaretçileri kabul ediyor...	3e
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk ...Atatürk, 10 Kasım 1938 Perşembe günü saat 09.05'te hayata gözlerini yumdu.	4c
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk ...Devlet Resim Heykel Müzesi,.. Atatürk'ün naaşı ilk olarak Ankara Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine konuldu. Anıtkabir'in yapımı tamamlandığında...	7c
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir."	
1	A	11	Mustafa Kemal Atatürk "Yurtta barış, dünyada barış."	4b
			"Siyasi, askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmamışlarsa,	

				meydana gelen zaferler devamlı olamaz." "En büyük savaş, cahilliğe karşı yapılan savaştır." "Bütün ümidim gençliktedir." "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır."	
1	B	18	Hafızanın donup kaldığı yer: yazı	...donup kaldığı yer... ...bunları öğrenmek ve akılda tutmak, dolayısıyla yazı yazmak iyice zorlaştı.	4b
2	A	29	Selvi Boylum Al Yazmalım	Tepemde birinin dikildiğini görünce kan beynime sıçradı. ...dal gibi bir kız. Kız hiç oralı olmadı, yürüyüp gitti. Bir ara göz göze geldik. Her şey römorku devirmemden sonra tersine döndü. Başımdan aşağı kaynar sular döküldü sandım. Orada otururken içim içime sığmıyordu.	4b
2	B	36	Hababam Sınıfı	Hababam Sınıfı	4b
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	Trabzon Konya İstanbul Ağrı Mersin İzmir Olur da bir gün Karadeniz'e yolunuz düşerse Sümela Manastırını kesinlikle görülesi bir yer. ...bu müze Şanlıurfa'daki müze gibi tarihe yolculuk etmemize imkân tanıyor.	7a

			Sümela Manastırı		
			Mevlâna Müzesi		
			İshak Paşa Sarayı		
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	Efes Antik Kenti ...Topkapı Sarayı'ndan sonra Türkiye'deki en önemli tarihî eserlerden biri. ...Nagidos Yazıtı. Bu yazıt asırlar öncesinin kültürü hakkında bilgi vermektedir.	3e
			İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi		
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	Mersin Arkeoloji Müzesi ...pek çok tarihi olaya tanıklık eden Hipodrom es geçilemeyecek bir anıt.	7c
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	...karşıma dev gibi bir yapı çıktı:	4b
			Selçukluların başkenti Mevlâna şehri Konya. Bahçe, Sultan Alaaddin Keykubat tarafından...		
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	...Osmanlı ordusuna cesaret ve kahramanlık göstererek, sağ kolunu kaybeden 'Çolak' lakaplı Abdi Paşa ile başlanmış, İshak Paşa tarafından tamamlanmıştır.	3d
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	Her yıl 17 Aralık'ta Konya'da "Düğün Gecesi" anlamına gelen Şeb-i Arus törenleri yapılmaktadır.	5e
3	A	51	Açık hava müzesi: Anadolu	Hazır gelmişken Sultanahmet Meydanı ve civarını keşfedin.	7d
			Yaz aylarında Ege ve Akdeniz sahillerinde deniz, kum ve güneşin tadını çıkarmak...		
3	B	60	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	Anadolu'nun Zirvesi: Palandöken Pamukkale, şifalı sularıyla biliniyor... ...hem Erciyes Dağı'nda kayak yapma...	7b

3	B	60	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	<p>Ülkenin çeşitli bölgelerindeki kayak merkezlerinde kayak, snowboard (snobord), kızak ve kar motoruyla kış tatili yapabilir; ayrıca kaplıcalarda sıcak suyun keyfini yaşayabilir, yorgunluk atabilir, şifa bulabilirsiniz. İnsan Sapanı, Dev Salıncak, Zipline (ziplayn), Buz Duvarı Tırmanışı, Tur Kayağı, Hedikli Kar Yürüyüşü gibi birçok etkinlikle kış tatilinize renk katın.</p> <p>Balon turlarıyla yörenin otantik atmosferi gökyüzünden kuş bakışı izlenebiliyor. Ziyaretçiler at, ATV motor ve deve ile düzenlenen turlarla peribacaları arasında gezinti yapabiliyor.</p>	1e
3	B	60	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	Dört mevsimin yaşandığı Türkiye'de...	1g
3	B	60	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	<p>Erzurum...</p> <p>Şifalı Tatilin Adresi: Denizli</p> <p>Türkiye'nin gözde turizm merkezi Kapadokya bölgesi... ... hem de Kozaklı'da kaplıca imkânı sunuyor.</p>	7a
3	B	61	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	Medeniyetler Beşiği: Patara	3e
3	B	61	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	<p>Patara'nın masmavi kumsallarında denizin tadını çıkarabilir, antik kentte tarihte yolculuğa çıkabilirsiniz. Türkiye, yayla turizmi açısından eşsiz bir coğrafyaya sahiptir.</p>	1e
3	B	61	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	<p>Artvin yaylaları sizi doğasıyla kendine hayran bırakacak. Rize'deki...</p>	7a
3	B	61	Turizmin cennet ülkesi: Türkiye	<p>...Ayder Yaylası'nda konaklama imkânı diğer yaylalara göre daha fazla.</p> <p>...Fırtına Deresi'nde rafting yapmadan dönmeyin.</p>	7b

			Bulutların üzerinde süzölmek istiyorsanız tercihinizi Pokut Yaylası'ndan yana da kullanabilirsiniz.	
4	A	72	Kariyer planınıza hemen şimdi başlayın!	...kariyer planlama konusuna hiç kafa yormamışlar. 4b
4	B	81	Sen aslında kimsin?	- -
5	A	93	Öğrenci hareketliliği ve Türkiye Bursları	...Roma ve İstanbul hep eğitim merkezleri olarak yer almıştır. 7a
5	A	93	Öğrenci hareketliliği ve Türkiye Bursları	İstanbul Üniversitesi'nde okuyan uluslararası öğrencilerle... Türkiye (...)dünyanın en fazla uluslararası öğrenci ağırlayan ölkelerinden biri hâline geldi. Türkiye Bursları uluslararası öğrencilerin akademik çalışmalarına, Türkiye'yi keşfetmeye ve yeni beceriler edinmeye zaman ayırırken ihtiyaç duyacağı her şeyi düşünür. 3b
5	B	100	[Yazışma]	Uçağım İstanbul Havaalanı'na indi. 7c
5	B	100	[Yazışma]	Türkiye Bursları yetkilileri bizi karşıladılar. 3b
5	B	100	[Yazışma]	Merhaba Era. Merhaba Ayesha. 2a
5	B	101	Yeni ileti	Sayın Yetkili, ...Ayesha Hanım, 6b
5	B	101	Yeni ileti	Çocukluğumdan beri en büyük hayalim İstanbul'da üniversite okumak. 7a
5	B	101	Yeni ileti	Duyduğum kadarıyla Türkiye Bursları ile başarılı olan öğrencilere Türkiye'de eğitim alma şansı tanıyormuşsunuz. 3b
5	B	101	Yeni ileti	...yardımlarınız için çok teşekkür ederim. 6c
5	B	101	Yeni ileti	İyi günler dilerim. Saygılarımla... Merhaba... 2a

			İyi günler diliyorum. Sevgilerimle...	
5	B	101	Yeni ileti	Bu süreçte size başarılar ve kolaylıklar dilerim. 6d
6	A	-	112 Robotlar düşünebilir mi? 113	-
6	B	123	Kendi küçük yaptığı iş büyük bir kahraman: Robot Mini Ada	Merhaba Sevgili Okurlar, 2a
6	B	123	Kendi küçük yaptığı iş büyük bir kahraman: Robot Mini Ada	...Sevgili Okurlar, 6b
6	B	123	Kendi küçük yaptığı iş büyük bir kahraman: Robot Mini Ada	...hayatımızı kolaylaştıran robotlardan birine göz atmaya ne dersiniz? 4b
7	A	139	Türk kültüründe düğün gelenekleri	Düğünler, bütün dünya kültürlerinde olduğu gibi Türk kültüründe de insanların mutluluklarını ifade eden törenler arasındadır. 5e
7	A	139	Türk kültüründe düğün gelenekleri	Kız İsteme, Kına Gecesi, Düğün 5d
7	B	148	Sizin adınızı kim verdi?	Türklerde çocuklara ad verme merasim ile gerçekleşir ve çok önemli bir gelenektir. Çünkü çocuğun adı ile alın 5i yazısı arasında bir bağ olduğuna inanılır.
8	A	161	Su kuruyor	Su baş tacı edilmiş. Hatta insana bile metelik vermemiş Kuruyor şimdi, ağır ağır can çekişiyor. 4b Suya gem vurmak ile övünen insan yanıldığını çok geç ve çok fena anladı. Şimdi pirincin taşını ayıklayamıyor.

8	B	169	Otomobil misiniz?	sever	...İstanbul'da her taşıt bir insanın günlük ihtiyacı olan 15 metre küp havayı 10 dakikada kirletiyor. İstanbul'daki tüm araçlar ve İstanbul'a giriş çıkış yapan diğer araçlar	7a
8	B	169	Otomobil misiniz?	sever	Tehlike çanları çalıyor! Bilim adamları alınacak tedbirler olarak şunları ileri sürüyorlar: ...araçların elden geçirilmesi ilk iş olmalıdır. ...düşük kaliteli kömüre çok sevdiği için rağbet etmiyor.	4b
9	A	181	Simyacı		...1988 yılında yayımlanan roman, Doğu ve Batı dünyasına aynı pencereden ışık tutuyor. ...Mesnevi'deki bir kıssadan hareketle kaleme aldığı Simyacı,..	4b
9	A	181	Simyacı		...26 dile çevrilen eser, 1996'dan günümüze Türkiye'de de en çok okunan romanlar arasındaki yerini koruyor.	4a
9	A	181	Mısır'daki hazine		Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî; şair, düşünce adamı ve mutasavvıftır. En önemli eseri Mesnevi'dir.	4a
9	A	181	Mısır'daki hazine		Eserin 1200'lü yıllarda kaleme alındığı bilinmektedir.	4b
9	A	181	Mısır'daki hazine		...bugüne özel yalnızca 99,99 Türk lirası.	1f
9	B	189	Köşe bucak kitap		Üsküdar Belediyesi tarafından 2022 yılında yedincisi düzenlenen... Üsküdar'dan tüm İstanbul'a kitap kokusu her tarafı sardı.	7a
9	B	189	Köşe bucak kitap		Üsküdar Kitap Fuarı, kitapseverlerin yanı sıra genç ve usta yazarları ağırıyor.	4j
9	B	189	Köşe bucak kitap		Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezi'nin içinde ve bahçesinde kurulan fuarında Türkiye'nin önde gelen 120 yayınevi ve markası, yüzlerce eseri okurların beğenisine sunuluyor.	7c

9	B	189	Köşe bucak kitap	Yayınevlerinin yeni yayınlarını görücüye çıkardığı,..	4b
9	B	189	Köşe bucak kitap	İslam tarihçisi ve yazar Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, Anadolu Ajansı (AA) muhabirine açıklamalarda bulundu.	3b
9	B	189	Köşe bucak kitap	Yazar Betül Zarifoğlu,..	4a
10	A	198	Yöntemler değişik müzik bakidir	1950'lerden itibaren radyolarda ünlene şarkıcıların doldurduğu plaklar tüm dünyada satış rekorları kırıyor, müzik endüstrisi hızla geliyordu.	4b
10	A	199	Yöntemler değişik müzik bakidir	Türkiye'de, 1950'lerde açılan plak firmaları ile plaklara duyulan ilgi arttı. Bu yıllarda başta Zeki Müren olmak üzere pek çok plak yıldızı meşhur oldu.	4g
10	B	207	Bir Anadolu efsanesi: Neşet Ertaş	Neşet Ertaş, 1938 yılında Kırşehir'in Çiçekdağı'na bağlı Abdallar köyünde doğdu. Elinde sazı, üstünde en güzel kıyafetleri ile yola çıkar. İstanbul'da Şençalar Plak'a gelir. Ertaş, Anadolu'yu gezen, Anadolu'yu gezerken müziğini zihinlere ve kalplere kazıyan, içerisinde yaşadığı toplumun neşesini de hüznünü de sazına, sözüne taşıyan bir şahsiyettir.	7a
10	B	207	Bir Anadolu efsanesi: Neşet Ertaş	Babası Muharrem Ertaş, Orta Anadolu Türkmen Abdal müzik geleneğinin bilinen en güçlü temsilcilerinden birisidir. Neşet Ertaş'ın sanatı ve eserleri Halk Müziği kültürü açısından da incelenmiştir. Her türlü ezgiyi büyük bir ustalıkla icra eden sanatçı, daha çok Bozlak olarak adlandırılan bir tür uzun hava ile tanınmıştır.	4g

Maarif Türkçe B2 ders kitabında da on ünite yer almaktadır. Her ünitenin A ve B bölümlerinde birer okuma metni bulunur. B2 ders kitabında incelenen toplamda yirmi okuma metninin on sekizinde en az bir kültürel ögeye rastlanır. Ancak iki metinde (4. ünite, B bölümü; 6. ünite, A bölümü) herhangi bir kültürel öge tespit edilememiştir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada örgün ve yaygın eğitim kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan Maarif Türkçe kitap seti ders kitaplarının (B1 ve B2 düzeyi) okuma metinlerinde yer alan kültürel öğelerin tespit edilmesi ve dağılımının incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen verilerden hareketle; kitaplarda Türk kültürünün farklı yönleriyle sunulduğu, kitapların Türk kültürü ile farklı kültürler arasında ilişki kuracak şekilde hazırlandığı ve Türk kültürünü tanıtmada başarılı sayılabilecek nitelikte olduğu gözlemlenmiştir. Kitaplar okuma metinlerinde yer verdikleri kültürel öğelerin sayısı bakımından incelendiğinde; iki kitapta da (B1 ve B2) günlük yaşamla ilgili kültürel unsurların az sayıda yer aldığı görülür. İncelenen kitapların dil öğreniminde ara kullanıcı düzeyi olarak kabul edilen seviyelerde (B1 ve B2) olduğu ve öğrencilerin günlük yaşama ilişkin kültürel öğelerle temel düzeyde daha fazla karşılaşabildikleri düşünüldüğünde bu durum beklenen bir sonuç olarak görülebilir. Kişiler arası ilişkilerle ilgili kültürel öğelere B1 ders kitabında, B2 ders kitabına oranla çok daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Sosyal yaşama ilişkin kültürel öğelerin B2 ders kitabında azalırken değerler ve eğitim ile coğrafya ve mekân konularındaki kültürel öğelerin ise B2 ders kitabında artırılmış olduğu saptanmıştır.

B1 ders kitabında en sık rastlanan kültürel öğeler edebiyat, sanat, müzik ve spor (%25) ile kişiler arası ilişkilere (%23,61) aittir. B1 ders kitabında en sık rastlanan alt öğeler ise selamlaşma, vedalaşma ifade ve davranışları (%15,28) ile atasözü, deyim ve özlü sözler (%13,89) olmuştur.

B2 ders kitabından sıkça rastlanan kültürel öğeler ise edebiyat, sanat, müzik ve spor (%31,35), coğrafya ve mekân (%23,88) ile değerler ve eğitim (%20,89) alanlarındadır. Yaşar-Arslan ve Batur (2021) Slovakya’da Türkçe öğrenen A1 ve A2 düzeyi üniversite öğrencilerinin Türkçe ve Türk kültürüne ilişkin genel bakış açılarının olumlu olup Türkiye’yi tarihî ve doğal güzelliklerinin yanı sıra dizi, film, yemek ve spor alanındaki başarılar ile tanıdıkları tespit etmiştir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan okuma materyallerinin bu alanlardan kültürel öğeleri içermeleri önemlidir. Çünkü her dil, yeni bir yaşam ve düşünce tarzını içerir ve yeni bir dil öğrenmek yeni bir kültürü, yeni bir düşünceyi ve yeni bir yaşam tarzını öğrenmeye başlamak demektir (Alpar, 2013). B2 ders kitabında çokça görülen kültürel alt öğeler ise atasözü, deyim ve özlü sözleri (%20,89) ile iller ve diğer yerleşim yerleri (%13,43) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca incelenen ders kitaplarında günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, gelenekler ve folklor başlıkları altında hiç yer verilmeyen alt kültürel öge başlıkları da tespit edilmiştir. Benzer şekilde Akıncılar ve Çiçek (2018) inceledikleri Türkçeye Yolculuk ders kitaplarında kültürel unsurların eşit dağıtılmadığını ve bazı kültürel öğelere yer verilmediğini saptamışlardır. Bir diğer çalışmada Kaplan ve Peker (2023) Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti’ni kültürel miras ve dil öğretimi bağlamında incelemiş ve inceleme sonucunda kültürel miras öğelerinin öğretim setine dengeli dağılmadığını belirtmişlerdir. Başka bir benzer çalışmada Kutlu (2014) Gazi Yabancılar İçin Türkçe

Öğretim Seti'nin B1 ve B2 ders kitaplarını ele almış; kitaplarda kültür öğelerinin kullanımının daha çok edebiyat çerçevesinde verildiğini, edebî metinlere kıyasla diğer kültür öğelerine az yer verildiğini ve kültürel öğelerin kullanılırken bölümlere göre eşit dağıtılmadığını ifade etmiştir. Oysa İşcan ve Yassıtaş (2018) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan kitaplarda kültürel öğeler verilirken oransal bir dengenin olması gerektiğini ifade etmektedir.

Dil öğretimi ile kültür öğretiminin birbirinden ayrılamayacağı göz önünde bulundurularak gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçeyi hedef dil olarak öğrenenlerin Türk kültürünü en doğru ve en güzel şekilde öğrenebilecekleri ifadelerle karşılaşmaları önemlidir. Bu çalışmanın sonuçları ışığında ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer verilecek kültürel unsurların dengeli bir dağılım göstermesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca alanyazında kültürel unsur tespitine yönelik araştırmaların çoğunlukla kitapların okuma metinlerine yönelik olduğu görüldüğünden dinleme metinleri ve etkinlikler üzerinde de araştırmalar yapılması önerilmektedir. Maarif Türkçe ders kitaplarının farklı seviyelerinde de kültürel unsurlar tespit edilip sonuçlar karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Akıncılar, A. ve Çiçek, D. (2018). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Türkçeye Yolculuk Ders Kitaplarının Kültürel Etkileşim Açısından İncelenmesi*. 1. Karaman Uluslararası Dil ve Edebiyat Kongresi, Türkiye.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. TDK Yayınları.
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(1), 95-106.
- Bağcı-Ayrancı, B. (2019). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizi ve değerlendirilmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 4(2), 446-454.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies* 5(4), 221-235.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *TÜBAR-XXX*, 51-72.
- Demir, D. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarının kültürel içeriği. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 1, 53-61.

- Er, K. O. (2006). The effects of culture in foreign language curriculum. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39(1), 1-14.
- Ercan-Güven, A. N. ve Gürbüz-Us, R. (2023a). Uluslararası öğrencilere Türkçe öğretiminde farklı kültürlerle karşılaştırmalı bir yaklaşım. *International Journal of Language Academy*, 11(4), 259-278.
- Ercan-Güven, A. N. ve Gürbüz-Us, R. (2023b). Yabancı öğrenciler için Türkçe hikâyeler okuma seti'nin kültürel öğeler bağlamında incelenmesi. *YENİSEY Uluslararası Dil, Edebiyat ve Eğitim Dergisi*, 4(2), 23-45.
- Erdal, K., Dağdeviren, L., Gökhan, O., Şen, H. H. ve Şenay, E. (2018). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel öğeler (A2 düzeyi). *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 11-23.
- Ertuğrul, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda kültür aktarımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Haley, M. H. ve Austin, T. Y. (2004). *Content-based second language teaching and learning: an interactive approach*. Pearson.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 düzeyi). *İstanbul Aydın Üniversitesi Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kaplan, H. ve Peker, S. (2023). Kültürel miras ve dil öğretimi bağlamında “Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti”ne dair bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 89-106.
- Kutlu, A. (2014). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 seviyesi). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 697-710.
- Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Taher Anaam Al-Sharabi, T. A. (2018). Karşılaştırmalı bir bakış açısıyla dil öğretiminde kültür aktarımı (Türkçe-Arapça örneğinde). *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(1), 6-16.

- Tüm, G. ve Sarkmaz, Ö. (2012). Yabancı dil Türkçe ders kitaplarında kültürel öğelerin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 448-459.
- Yaşar-Arslan, G. ve Batur, Z. (2021) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Türkçe, Türkiye ve Türk Kültürüne İlişkin Görüşleri: Slovakya Matej Bel Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(1), 4-30.
- Yazıcı, H. ve Göçen, G. (2021). Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurların incelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö10, 365-395.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin.
- Yılmaz, F. ve Çetinkaya, E. (2018). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(2), 121-137.

Extended Summary

The Maarif Turkish Book Sets were created to teach Turkish as a foreign language in formal and non-formal education settings, based on the Common European Framework of Reference for Languages. This study aims to analyze the Turkish cultural elements present in the reading texts of Maarif Turkish textbooks (B1 and B2 levels). When learning a language as a foreign language is considered in terms of language levels, it is seen that students encounter more cultural elements from the middle level onwards. For this reason, the language level of the books examined in the study was determined as B1 and B2. The sub-problems determined in line with the purpose of the study are as follows:

1. What is the distribution of cultural elements in the reading texts of Maarif Turkish B1 and Maarif Turkish B2 textbooks?
2. What are the cultural elements included in the reading texts of Maarif Turkish B1 and Maarif Turkish B2 textbooks?

Turkish Maarif Foundation Publications published the examined Maarif Turkish B1 and Maarif Turkish B2 textbooks in July 2023. The books consist of ten units, and it can be said that each unit is divided into three parts (A, B, C). Parts A and B of the units are prepared with reading and listening texts that include various language structures and vocabulary acquisitions and also have communicative functions. In these sections, there are reading and listening comprehension activities, activities that will expand students' vocabulary, as well as speaking and writing activities. Within the scope of the study, the reading texts in sections A and B in all units of Maarif Turkish B1 and Maarif Turkish B2 textbooks were examined. Since there are ten units in one book, a total of forty texts were covered, twenty from the B1 textbook and twenty from the B2 textbook.

In line with the targeted purpose, document analysis was used as a research method. Cultural elements in the reading texts of the examined textbooks were identified by descriptive analysis and presented in tables. In addition, the findings were supported by direct quotations. While the frequencies and percentages of cultural elements encountered in the reading texts are shown in the tables, cultural elements that are not found in either book are explained separately. It has been observed that Turkish culture is presented in different aspects in the books, that the books are prepared in a way that establishes a relationship between Turkish culture and different cultures, and that they can be considered successful in introducing Turkish culture. When the books are examined in terms of the number of cultural elements they include in their reading texts; it is seen that in both books (B1 and B2) there are few cultural elements related to daily life. The most frequently encountered cultural elements in the Maarif Turkish B1 textbook belong to literature, art, music, and sports (25%) and interpersonal relations (23.61%). The most frequently encountered cultural elements from the Maarif Turkish B2 textbook are in the fields of literature, art, music, and sports (31.35%), geography and space (23.88%), and values and education

(20.89%). Based on the findings obtained, the importance of cultural interaction in the process of teaching Turkish as a foreign language is emphasized.